

Nora van Oostrom-Streep

Meer spreken, minder zwijgen?

Voor het notariaat is bovenstaande vraag een bekende, die zelfs ooit de titel van een preadvies was. Deze column gaat echter niet over de geheimhoudingsplicht, maar over de discussie die is ontstaan naar aanleiding van het NRC-artikel over het onderzoek van Raymund Schütz naar de rol van het notariaat in de Tweede Wereldoorlog bij het ontnemen van onroerend goed van de Joodse bevolking. Hij concludeerde dat een behoorlijk aantal notarissen klakkeloos met de bezetter heeft samengewerkt. Ook ziet het er na uit dat direct na de oorlog, toen er rechtsherstel plaats moest vinden en schulddigen moesten worden bestraft, de notarissen er wel heel genadig vanaf zijn gekomen. NRC-journaliste Yasmine Aboutaleb vroeg mij 'wat ik hiervan vond' en confronteerde mij onder meer met een aantal pijnlijke uitspraken van toenmalig 'KNB'-voorzitter Libourel.

INTUÏTIEF

Ten tijde van het interview kende ik de voorlopige uitkomsten van Schütz' onderzoek niet. Er werd mij dus gevraagd op de stellingen en uitspraken te reageren 'vers van de lever'. Intuïtief. Als persoon. U begrijpt dat ik met veel omzichtigheid met de vragen ben omgegaan en vanwege mijn onbekendheid met het onderzoek slagen om de arm heb gehouden. Op Twitter werd hierop direct gereageerd door derden die mij lafheid verweten, meenden dat de KNB nog steeds

haar verantwoordelijkheid ontloopt, bang is voor claims en bloedarrogant is (en dat 'notarissen nog steeds te veel verdienen').

DIEPER NADENKEN

Nu de mediadruk is verminderd, is er gelegenheid dieper na te denken over de gestelde vragen. Wat valt te zeggen over het handelen van mensen in een oorlogssituatie? Wat zouden u en ik doen als ons werd opgedragen een akte te verlijden, 'want anders...'? Hoe standvastig zouden u en ik zijn als onze loopbanen of zelfs levens er vanaf zouden hangen? We moeten ons denk ik niet te veel illusies maken. Maar als we het heel zakelijk bekijken? Hoe beoordelen we nu het verlijden van transportakten waarmee onroerend goed van Joodse burgers werd overgedragen aan Duitse fondsen en vervolgens aan niet-Joodse burgers? Het verdienen aan transacties die als regelrechte roof kunnen worden gekenschetst? Het zijn vragen die we onder ogen moeten zien, ook al zouden er verzachtende omstandigheden te bedenken zijn. Zelf heb ik me de afgelopen weken verdiept in de materie, onder meer door een onderzoek van Vos en Ter Braake [*Rechtsherstel na de Tweede Wereldoorlog van geroofd Joods onroerend goed* – red.] hierover te lezen. Het blijkt dat ik een heel groot deel van de geschiedenis helemaal niet kende en alhoewel ik van ver na de oorlog ben en in dat opzicht geen deel heb gehad aan deze activiteiten, trof de uitkomst mij recht in het notariële hart.

ZWIJGEN

Schütz gaf aan in zijn onderzoek te stuiten op een gebrek aan medewerking vanuit het notariaat. Zo kreeg hij op brieven waarin hij om toegang tot notariële archieven verzocht soms gewoon geen antwoord of pas na lange tijd. Alhoewel ik maar al te goed begrijp hoe gevoelig deze materie binnen het notariaat ligt en onderken dat oordelen vanuit het vrije heden, iets heel anders is dan oordelen in tijden van oorlog, meen ik dat zwijgen uit den boze is. Als het notariaat in de oorlog moreel verwerpelijke transacties heeft verricht, dan is dat zo en moet dat worden gezegd. Als het notariaat er na de oorlog te gemakkelijk vanaf is gekomen idem. En als excuses op hun plaats zijn, moeten die worden gemaakt. Wat niet kan, is zwijgen of ontkennen uit angst voor claims of imago, of het bemoeilijken van legitiem en belangrijk onderzoek. Juist voor een beroepsgroep die hecht aan integriteit en zorgvuldigheid is het van groot belang dat we leren van het verleden en dat we recht doen waar recht gedaan moet worden. Dit geldt overigens niet alleen voor het onderzoek van Schütz, maar ook in het algemeen. Meer spreken en minder zwijgen, blijkt dus in meer opzichten van toepassing. ■

Reageren? Mail naar n.vanoostrom@knb.nl